

УДК 336.227

Оксана ТУЛАЙ,
Андрій ЯМЕЛИНЕЦЬ

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Досліджено особливості, тенденції та проблеми функціонування податку на доходи фізичних осіб у зарубіжних країнах. Показано роль та значення прибуткового податку для фізичних осіб PIT (personal income tax) в державах ЄС та ОЕСР. Розглянуто пропорційний і прогресивний підхід до оподаткування цим податком, визначено ключові переваги та недоліки окреслених підходів. Проведено аналогії між європейськими державами, державами-членами ОЕСР та Україною. Обґрунтовано об'єктивну необхідність встановлення неоподаткованого мінімуму або часткового звільнення доходів громадян від оподаткування у контексті підтримки малозабезпечених категорій населення та забезпечення соціальної справедливості.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, прогресивна система оподаткування, пропорційна система оподаткування, неоподаткований мінімум доходів громадян, соціальна справедливість.

Оксана ТУЛАЙ, Андрей ЯМЕЛИНЕЦ

Налог на доходы физических лиц: опыт зарубежных стран

Исследованы особенности, тенденции и проблемы функционирования налога на доходы физических лиц в зарубежных странах. Показано роль и значение налога на прибыль PIT (personal income tax) в государствах ЕС и ОЭСР. Рассмотрены пропорциональный и прогрессивный подходы к налогообложению этим налогом, определены ключевые преимущества и недостатки изложенных подходов. Проведены аналогии между европейскими государствами, государствами-членами ОЭСР и Украиной. Обосновано объективную необходимость установления необлагаемого минимума или частичного освобождения доходов от налогообложения в контексте поддержания малообеспеченных категорий населения и обеспечения социальной справедливости.

Ключевые слова: налог на доходы физических лиц, прогрессивная система налогообложения, пропорциональная система налогообложения, необлагаемый минимум доходов граждан, социальная справедливость.

Oksana TULAI, Andrii YAMELYNETS

Personal income tax: experience of foreign countries

Introduction. *In the current conditions of the integration movement of Ukraine to the European Union and the reform of the institutions of state power, the issue of studying foreign expe-*

rience of the system of taxation of individuals' incomes is actualized. The application of effective practices of other states will contribute to increasing the fiscal role of the personal income tax in Ukraine, reducing social inequality and increasing the welfare of the population.

Purpose. *The purpose of the article is to find out the features, trends and problems of the functioning of the personal income tax in foreign countries.*

Results. *The article deals with the foreign experience of functioning of the system of personal income taxation. The role and role of PIT in the EU and OECD countries is shown. The proportional and progressive approach to taxation of this tax is considered, their key advantages and disadvantages are determined. An analogy has been made between the European states, the OECD member states and Ukraine. The objective necessity of establishing a non-taxable minimum or partial exemption of citizens' incomes from taxes in the context of support of low-income categories of the population and ensuring social justice is substantiated.*

Conclusions. *It is concluded that in developed countries, the progressive system of taxation of the PIT along with the minimum non-taxable minimum is an effective tool for generating budget revenues and solving social inequalities in society. Instead, third-world states can not use this mechanism in a qualitative way due to significant tax compliance problems. They apply a proportional taxation system for PIT that minimizes tax evasion and international competitiveness.*

Keywords: *personal income tax (PIT), progressive tax system, proportional tax system, non-taxable minimum income, social justice.*

JEL Classification: H24.

Постановка проблеми. В сучасних умовах інтеграційного руху України до Європейського Союзу та реформування інститутів державної влади актуалізується питання вивчення зарубіжного досвіду системи оподаткування доходів фізичних осіб. Адже в умовах трансформаційного періоду застосування ефективної практики інших держав сприятиме підвищенню фіскальної ролі податку на доходи фізичних осіб в Україні, зменшенню соціальної нерівності та зростанню добробуту населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний механізм системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні не позбавлений недоліків і потребує вдосконалення. У Європейському Союзі та країнах-членах ОЕСР для оподаткування доходів громадян застосовується РІТ (personal income tax) – прибутковий податок для фізичних осіб. Цей податок як складова сис-

теми оподаткування доходів фізичних осіб є вагомим джерелом надходження коштів до бюджетів різних рівнів. Особливостям функціонування цього податку присвятили праці зарубіжні та вітчизняні вчені.

Так, Л. Задорожня, досліджуючи регуляторну ефективність РІТ, стверджує, що за допомогою цього податку можна впливати на економічне зростання, продуктивність праці, офіційну зайнятість, безробіття, соціальні виплати, перерозподіл доходів, тіньову економіку, пропозицію праці, вибір місця проживання, людський капітал та зменшення нерівності [1, с. 33; с. 38]. І. Сжаровська [2] переконує, що РІТ є дуже складним і дієвим інструментом регулювання доходів, а оподаткування їх певних видів забезпечується регулятивною ефективністю цього податку. Розглядаючи прогресивну та пропорційну системи оподаткування РІТ, Е. Бікас [3] стверджує, що прогресивна система

дає змогу зменшити розшарування суспільства на багатих і бідних. Окреслюючи напрямки реформування РІТ, М. Кастенгера [4] зазначає, що у цьому процесі важливою є взаємодія із соціально-економічною політикою держави з метою стимулювання високого рівня зайнятості та підтримання соціальної справедливості. Увага акцентується на тому, що основний вектор реформи має бути спрямований не на зниження податкових ставок, а на зменшення можливостей ухилення від сплати податку.

Метою статті є з'ясування особливостей, тенденцій та проблем функціонування податку на доходи фізичних осіб у зарубіжних країнах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У світовій практиці оподаткування доходів фізичних осіб розглядається як важливе джерело надходжень до бюджету та інструмент перерозподілу доходів між високозабезпеченими та малозабезпеченими категоріями населення. Існують різні підходи до оподаткування податком на доходи фізичних осіб – пропорційний та прогресивний. Також виокремлюють дві системи оподаткування: PAYE (pay as you earn) – система сплати податку у джерела доходу та PAYG (pay as you go) – система сплати податку за допомогою декларацій. За системою оподаткування PAYE ключовим є те, що хоча особа не виступає платником податку у контексті відповідальності (податковий агент–роботодавець), проте цей податок утримується із її заробітної плати. Ця система має переваги у контексті рівномірності податкових надходжень протягом календарного періоду та всеохопності, порівняно з податковим декларуванням, оскільки прибутковий податок (РІТ) сплачують майже всі фізичні особи, що отримують дохід у вигляді заробітної плати.

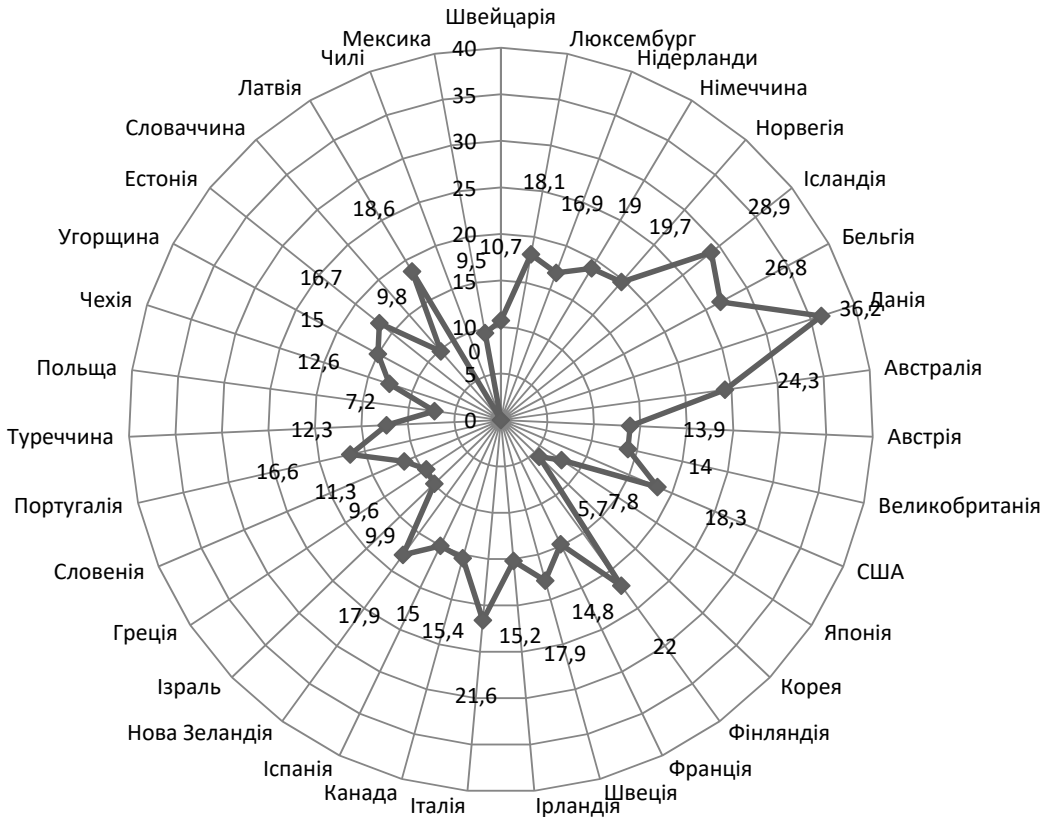
Оподаткування доходів фізичних осіб у зарубіжних країнах має свої особливос-

ті. Одні і ті самі доходи в різних країнах можуть як підлягати оподаткуванню, так і звільнитися від нього. Двома основними джерелами доходів, що підлягають оподаткуванню у більшості країн світу, є доходи від заробітної плати та доходи від капіталу (пасивні доходи). Загалом у країнах ЄС оподатковується близько 16 видів доходів фізичних осіб [1, с. 56]. Сьогодні спостерігаються тенденції лібералізації оподаткування доходів від капіталу.

Аналізуючи дані рис. 1, зазначимо, що у країнах-членах ОЕСР різний рівень податкового навантаження на заробітну плату осіб, які працюють. Держави, що гарантують громадянам високий рівень соціальної безпеки, встановлюють значно вищі ставки податку на доходи фізичних осіб, за рахунок чого і забезпечуються високі соціальні стандарти. Найбільше навантаження на заробітну плату осіб, які працюють, спостерігається у таких державах, як: Данія (36,2%), Ісландія (28,9%), Бельгія (26,8%), Австралія (24,3%), Італія (21,6%). Низький рівень податкового навантаження на заробітну плату в Кореї (5,7%), Польщі (7,2%), Японії (7,8%). Разом із цим, Чилі – єдина країна серед держав ОЕСР, у якій податок на доходи фізичних осіб працівники не сплачують (рис. 1).

У країнах Європейського Союзу РІТ має важливе фіскальне значення, про що свідчить частка цього податку у податкових надходженнях цих держав (рис. 2). Так, у Данії вона є найбільшою і становить 56,1%, у Швеції – 35,5%, в Ірландії – 32,1%, у Фінляндії – 29,5%, в Італії – 28,1%, у Бельгії – 27,4%, у Великобританії – 27,1%, у Люксембурзі – 24,6%. Проте існує низка країн, у яких надходження від РІТ є незначними. До цих країн можемо віднести Чехію (11,1%), Болгарію (10,8%), Словаччину (10,3%), Хорватію (9,7%) та Кіпр (8,2%).

Цікавим для України є досвід Литви, у якій система оподаткування доходів фі-

Рис. 1. Середня величина РІТ, що утримується із заробітних плат у державах ОЕСР (2016 р.), %*

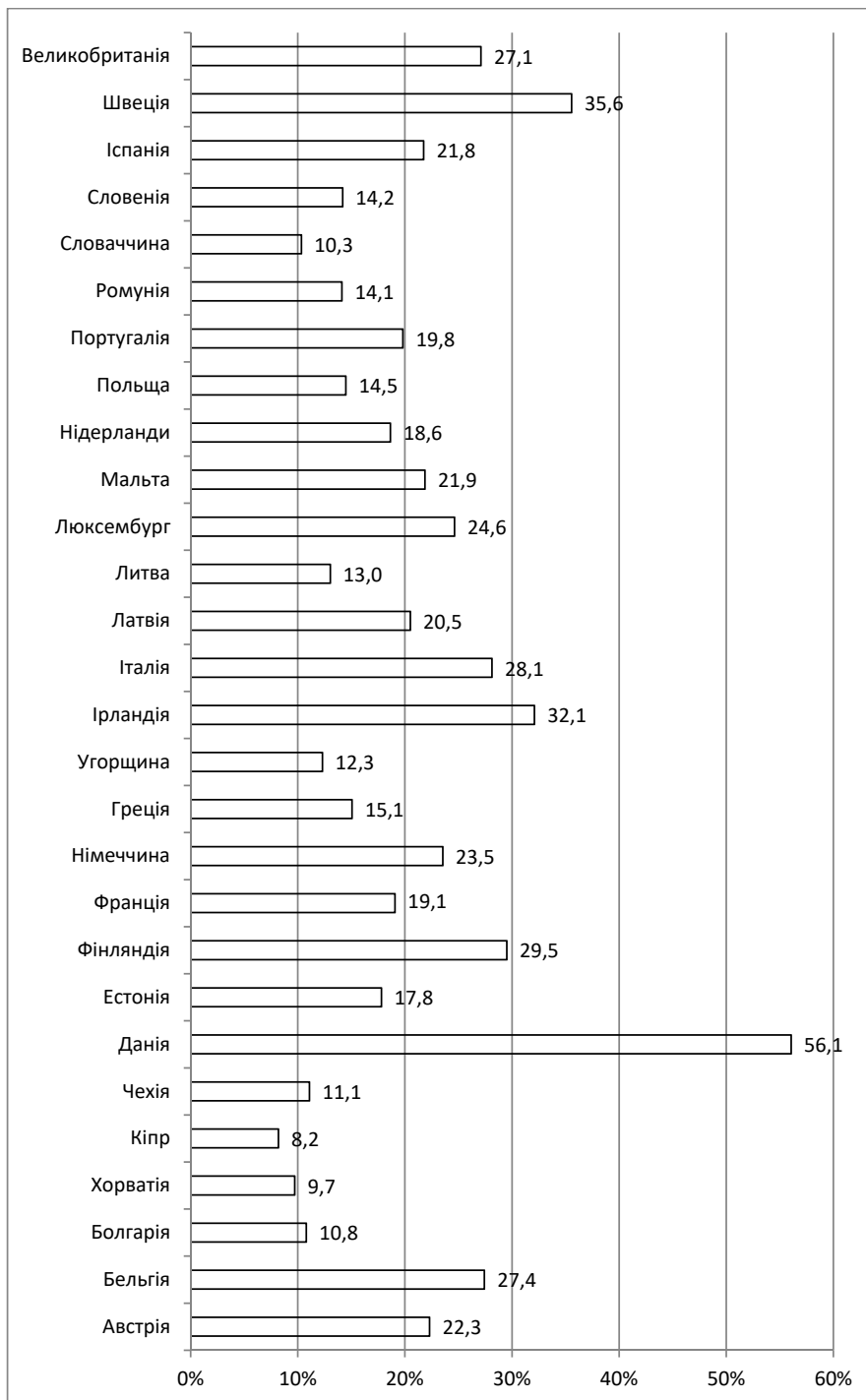
* Побудовано на основі [5, с. 20].

зичних осіб є малопрогресивною та передбачає дві ставки: 20% та 27%. Відповідно, річний дохід до 136344 євро (120 середніх заробітних плат) оподатковується за першою ставкою, а понад 136344 євро – за другою. Сьогодні РІТ є одним із найважливіших податків у податковій системі Литви з точки зору фіскальної ефективності. Подібна система функціонувала і в Україні до 2016 р. із ставками 17% та 20%.

За останні роки (2017–2019 рр.) у Литві було прийнято декілька змін в оподаткуванні доходів громадян. Так, починаючи з 2019 р., річна сума звільнення встановлена у розмірі до 3600 євро, за умови, що дохід

не буде перевищувати 12 мінімальних заробітних плат (6660 євро). Також застосовується часткове звільнення у разі, що річний дохід, скорегований на коефіцієнт 0,15, є меншим за 3600 євро; відповідно, різниця є сумою звільнення від оподаткування [7]. Також у цій країні відбувся перехід від малопрогресивного оподаткування доходів некорпоративних підприємств та самозайнятих осіб (5%, 15%) до єдиної ставки – 15% та запроваджено систему податкового кредиту [6, с. 114].

Болгарія, Румунія та інші країни для забезпечення міжнародної конкурентної переваги використовують систему пропо-

Рис. 2. Частка РІТ у податкових надходженнях держав ЄС-28 (2016 р.), %*

* Побудовано на основі [6, с. 54–166].

рційного оподаткування доходів фізичних осіб [3]. Ця система оподаткування є також характерною для країн “третього світу”, в яких низький рівень податкової культури. Пропорційна система оподаткування дає державі можливість вивести із тіні частину “сірої” економіки та певною мірою мотивує працівників до продуктивнішої праці. Водночас слід зауважити, що держави з низьким рівнем розвитку здебільшого не мають можливості ефективно використовувати регулювання доходів громадян та соціальної політику для зменшення нерівності [1].

В Україні функціонує пропорційна система оподаткування податком на доходи фізичних осіб з єдиною ставкою – 18%. У нашій країні ПДФО забезпечує близько 20% від усіх податкових надходжень та близько 16% від усіх надходжень до бюджету. Особливою є роль цього податку на місцевому рівні, оскільки частка ПДФО у доходах місцевих бюджетах становить близько 60%.

Важливим інструментом соціального захисту населення та врегулювання питань нерівності доходів платників податку на доходи фізичних осіб є неоподаткований мінімум. У цьому контексті розглянемо досвід Німеччини. У цій країні існує неоподаткований мінімум у розмірі 9168 євро для особи, а для сім’ї – 18336 євро (станом на 01.01.2019 р.). Якщо дохід більший, то застосовується прогресивна система оподаткування зі ставками в межах 14–42%. Найвища ставка застосовується до доходів, що перевищують 250731 євро для однієї особи, а для сім’ї – 501462 євро. Податковим законодавством Німеччини передбачено, що окремі види витрат можуть зменшувати суму податку. До таких витрат належать витрати на пенсійне страхування, витрати на проїзд до місця роботи та деякі ін. [8]. Схожа практика є і в Україні. Так, за рахунок податкової знижки платник податків може відшкодувати частину сплаченого ПДФО. Зокрема,

зменшують податкове зобов’язання витрати на освіту, медичні послуги та проценти за іпотечними кредитами.

У Франції близько 20% платників РІТ з найнижчими доходами звільняються від оподаткування, а для інших використовується прогресивна ставка, гранична межа якої 45%. В Австрії доходи фізичних осіб у розмірі до 11 тис. євро не оподатковуються; доходи понад 11 тис. до 18 тис. євро – 25%; понад 18 тис. до 31 тис. євро – 35%; понад 31 тис. до 60 тис. євро – 42%; понад 60 тис. до 90 тис. євро – 48%; понад 90 тис. євро – 50%. У період 2016–2020 рр. в умовах експерименту доходи фізичних осіб в Австрії у розмірі понад мільйон євро оподатковуються за ставкою 55%. Найбільш ліберальним є оподаткування на Кіпрі, де доходи до 19,5 тис. євро не оподатковуються взагалі, а доходи понад 19,5 тис. євро оподатковуються за шкалою від 20% до 35% [7].

Таким чином, РІТ є одним із основних бюджетоутворюючих і регулюючих податків, що здійснює вагомий вплив на фізичних осіб, які працюють. Прогресивна шкала оподаткування РІТ передбачає забезпечення ефективного перерозподілу доходів у суспільстві та забезпечення соціальної справедливості. Це досягається за рахунок сплати заможною верствою суспільства податку за вищими ставками. Натомість малозабезпечені громадяни з низькими доходами звільняються від оподаткування або оподатковуються за невисокими ставками. Така система оподаткування доходів громадян забезпечує значні вигоди для економічно неблагополучних сімей і певною мірою компенсує нерівність у розподілі доходів [11 с. 47].

Хоча з позиції рівноправності громадян оподаткування за різними ставками є питанням дискусійним, проте з позиції соціальної справедливості прогресивне оподаткування доходів є необхідністю. Прогресивність

оподаткування дає змогу забезпечити в суспільстві не лише горизонтальну рівність (яку забезпечує пропорційна системи оподаткування), а й вертикальну, відповідно до платоспроможності платника податку [3]. Прогресивність оподаткування дає змогу встановити податкове навантаження відповідно до розміру доходу, що протидіє нерівності статків. Такої ж думки дотримуються Дж. Конса і Д. Крюгер стверджуючи, що прогресивна система оподаткування в результаті призводить до ефективнішого розподілу споживання, багатства і добробуту [10, с. 3]. Саме цей ефективний розподіл, на нашу думку, є ключовим фактором вибору типу системи оподаткування податком на доходи фізичних осіб. Разом із цим, як зазначають К. Козмей та О. Сербан, у разі ухилення від сплати податків, прогресивна шкала оподаткування неефективно здійснює покладені на неї функції [11].

Прогресивна система оподаткування доходів громадян характерна для країн із високим рівнем добробуту (Швеція, Данія, Німеччина, Франція, Бельгія, Нідерланди). Ці країни за рахунок РІТ здійснюють перерозподіл ресурсів з метою забезпечення високих соціальних стандартів. Тобто прогресивне оподаткування сприяє формуванню ефективної системи надання суспільних благ. Наприклад, в Бельгії функціонує прогресивна система оподаткування із доволі високими ставками – 25%, 40%, 45%, 50%. У Нідерландах подібна система працює із високою граничною ставкою, проте зі значно нижчими базовими ставками: 9%, 10,45%, 38,1%, 51,75%. Доходи громадян у розмірі до 34300 євро у Нідерландах оподатковуються відносно невисокими ставками (9%; 10,45%) [7].

Держави, у яких функціонує прогресивна система оподаткування фізичних осіб можуть акумулювати в бюджеті до 25% ВВП лише за рахунок цього податку (рис. 3).

У Європейському Союзі кожна держава, використовуючи РІТ як інструмент регулювання та перерозподілу доходів, переслідує певні цілі. В Данії РІТ є ключовим податком, адже він не лише забезпечує 56,1% від усіх податкових надходжень, а й перерозподіляє 26% ВВП, що є дуже високим показником. Якщо ж розглядати досвід Болгарії, то цей податок по відношенню до ВВП займає всього 3%. Для порівняння, цей показник в Україні становить близько 6%, що є характерним для пропорційної системи оподаткування.

За даними рис. 4 простежується тренд до зростання частки РІТ у ВВП в країнах ЄС. Так, з 2003 р. до 2016 р. в ЄС–28 відбулося зростання частки цього податку на 0,6.

Найбільше зниження частки РІТ в ВВП спостерігалось у Литві (-2,8), Угорщині (-1,6) та Ірландії, (-1,5), що свідчить про значну лібералізацію оподаткування доходів осіб, які працюють. Натомість у Люксембурзі, Італії, Португалії, Греції та Нідерландах частка надходжень у ВВП суттєво зросла від 1,8 до 2,8, що показує тенденцію до підвищення ролі РІТ у цих країнах.

Тенденції щодо оподаткування доходів одноосібного працівника ("single employee") та подружжя ("married couple") у зарубіжних країнах є досить схожими, проте варто зазначити, що наявність дітей впливає на величину податку у більшості держав. Це безпосередньо пов'язано із соціальною спрямованістю регулювання доходів однієї людини, подружжя без дітей і подружжя з дітьми [12 с. 28]. Тому можна стверджувати про соціальну спрямованість цього податку.

Проведений аналіз сучасних тенденцій оподаткування доходів фізичних осіб, які працюють в таких державах ОЕСР, як Австралія, Австрія, Данія, Греція, Угорщина, Ісландія, Корея, Латвія, Нідерланди, Польща, Португалія, Словаччина, Іспанія та США свідчать про те, що РІТ став

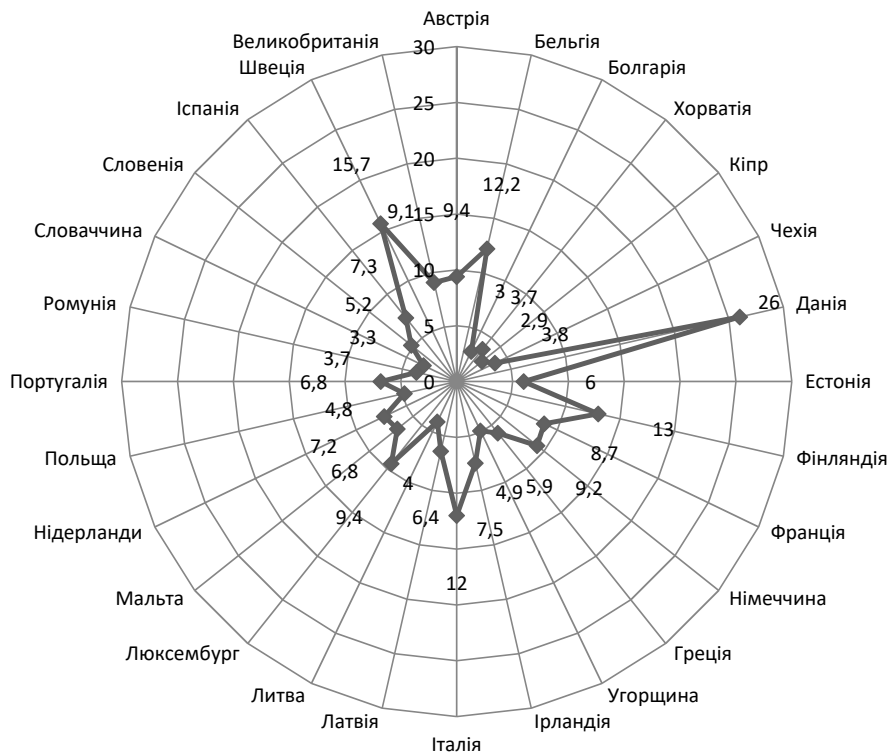

Рис. 3. Величина перерозподілу ВВП за рахунок РІТ в країнах ЄС-28 (2016 р.), %*

* Побудовано на основі [6, с. 54–166].

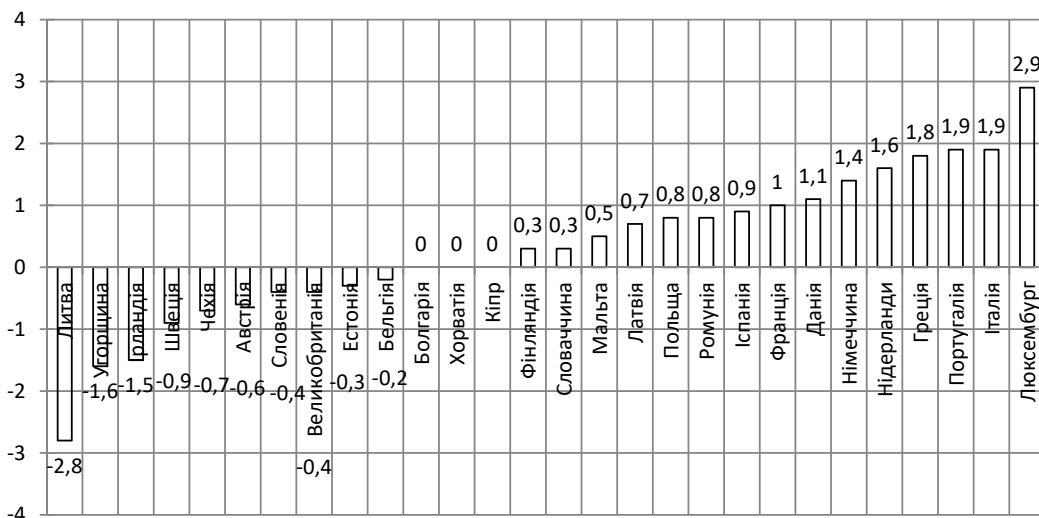

Рис. 4. Зміна частки РІТ у ВВП в країнах ЄС-28 (2016/2003)*

* Складено на основі [6 с. 54-166].

менш прогресивним у 2016 р., порівняно з 2000 р. Відбулося зменшення податкового навантаження для сімей. Так, порівняно з 2000 р., у 2016 р. податкове навантаження для усіх видів сімей стало нижчим у таких країнах-членах ОЕСР, як Бельгія, Канада, Данія, Німеччина, Ізраїль, Нова Зеландія, Польща, Швеція, Швейцарія. Загалом у країнах ОЕСР спостерігається зниження ставок оподаткування для сімей, порівняно з однією особою, яка працює. Так, податкова економія становить близько 11% (2000 р. – 11%; 2016 р. – 11,2%) [5, с. 140]. Окреслені вище тенденції свідчать про соціальний характер оподаткування доходів фізичних осіб в розвинутих державах.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, доходимо висновку, що зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб є досить різноманітним. У процесі дослідження пропорційної та прогресивної системи оподаткування РІТ можна зробити такі висновки.

1. У розвинутих країнах прогресивна система оподаткування РІТ разом із мінімальним неоподатковуваним мінімумом є ефективним інструментом для формування податкових надходжень бюджету та вирішення питання соціальної нерівності у суспільстві. Натомість держави “третього світу” не можуть якісно використовувати цей механізм через значні проблеми з дотриманням податкової культури. Вони застосовують пропорційну систему оподаткування РІТ, що дає можливість мінімізувати ризики, пов’язані з ухиленням від сплати податку та підвищити рівень міжнародної конкурентоспроможності.

2. Проведений аналіз особливостей функціонування прогресивної та пропорційної системи оподаткування РІТ дав змогу встановити переваги та недоліки цих підходів.

Так, зокрема, перевагами прогресивної системи оподаткування РІТ є:

- зменшення нерівності у суспільстві;
- збільшення податкових надходжень;
- реалізація принципу соціальної справедливості в оподаткуванні;
- вторинний перерозподіл коштів між заможними і малозабезпеченими категоріями населення;
- пільги щодо оподаткування малозабезпечених осіб.

Тоді як перевагами пропорційної системи є такі:

- зручне та недороге адміністрування;
- однакове податкове навантаження для всіх платників податку;
- не стимулює до ухилення від сплати податку.

Водночас доводиться констатувати певні недоліки що мають місце як в прогресивній системі (не стимулює до продуктивної праці та підвищення рівня особистих доходів; наявна складна система адміністрування; спонукає до ухилення від сплати податку платників з високими доходами), так і в пропорційній системі оподаткування РІТ (високе податкове навантаження на малозабезпечені категорії населення; суперечить принципу соціальної справедливості; не сприяє збільшенню податкових надходжень).

Перспективою подальших досліджень є вивчення можливості впровадження в Україні прогресивної системи оподаткування податком на доходи фізичних осіб із частковим звільненням від оподаткування доходів або використанням неоподаткованого мінімуму.

Список використаних джерел

1. *Задорожня Л.А. Регулятивна ефективність персонального прибуткового податку: приклад України : дис. ... канд. екон. наук, спец. : 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Л.А. Задорожня.*

рожня. – Ірпінь : Ун-т держ. фіск. служби України. – 2017. – 266 с.

2. Szarowská I. Personal income taxation in a context of a tax structure. [Electronic resource] / I. Szarowská // *Procedia Economics and Finance*. – 2014. – Vol. 12. – С. 662–669. – Access mode : [dx.doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00391-8](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00391-8)

3. Bikas E. Evaluation of the personal income progressive taxation and the size of tax-exempt amount in Lithuania / E. Bikas, R. Subačienė, L. Astrauskaitė, G. Keliuotytė-Staniulėnienė // *Ekonomika*. – 2014. – Vol. 93, (3). – С. 84–101.

4. Castenheira M. Where the economics of personal income tax reforms meet political constraints [Electronic resource] / M. Castenheira // *Reflète et Perspectives de la Vie Economique*. – 2014. – № 53(1). – С. 87–111. – Access mode : <http://dx.doi.org/10.3917/rpve.531.0087>

5. Taxing Wages 2015-2016 Special Feature: Taxation and skills. OECD [Electronic resource]. – Access mode : https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/taxing-wages-2017_tax_wages-2017-en

6. Taxation trends in the European Union. European Commission [Electronic resource]. – Access mode : https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2018.pdf

7. European tax database. European Commission [Electronic resource]. – Access mode : http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxSearch.html

8. German income tax. The Federal Government [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.make-it-in-germany.com/en/jobs/taxes/income/#income-tax-declaration>

9. Conesa C. On the optimal progressivity of the income tax code. [Electronic resource] / C. Conesa, D. Krueger // *Journal of Monetary. – Economics*. – 2006. – № 53. – С. 1425–1450. – Access mode : <https://www.sas.upenn.edu/~dkrueger/research/opttaxescfs.pdf>

10. Binaj A. Personal income tax policy analysis: Albania vs. United States International [Electronic resource] / A. Binaj, L. Binaj, I. Limaj // *Journal*

of Economics and Financial Issues. – 2013. – Vol. 3, No. 1. – С. 42–49. – Access mode : <https://www.econjournals.com/index.php/ijefi/article/viewFile/305/pdf>

11. Cozmei C. A cross-country comparison of the personal income tax systems progressivity [Electronic resource] / C. Cozmei, E. Șerban // *Theoretical and Applied Economics*. – 2014. – № 21(11(600)). – С. 57–70. – Access mode : <http://store.ectap.ro/articole/1034.pdf>

12. Paturot D. Average personal income tax rate and tax wedge progression in OECD countries [Electronic resource] / D. Paturot, K. Mellbye, B. Brys // *OECD Taxation Working Papers*. – OECD Publishing. – Paris, 2013. – No. 15. – Access mode : <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5k4c0vhzsq8v-en.pdf?expires=1551031429&id=id&accname=guest&checksum=0ACDFFED535C4FE179321E391AB6C83E>

References

1. Zadorzhnia, L. A. (2017). Rehuliatyvna efektyvnist personalnoho prybutkovoho podatku: pryklad Ukrainy [Regulatory efficiency of personal income tax: the case of Ukraine]. (Thesis 08.00.08). Irpin: Un-t derzh. fisk. Sluzhby Ukrainy [in Ukrainian].

2. Szarowská, I. (2014). Personal income taxation in a context of a tax structure. *Procedia Economics and Finance*, 12, 662–669. Available at: [dx.doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00391-8](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00391-8).

3. Bikas, E., Subačienė, R., Astrauskaitė, L. & Keliuotytė-Staniulėnienė, G. (2014). Evaluation of the personal income progressive taxation and the size of tax-exempt amount in Lithuania *Ekonomika*, 93 (3), 84–101.

4. Castenheira, M. (2014). Where the economics of personal income tax reforms meet political constraints. *Reflète et Perspectives de la Vie Economique*, 53 (1), 87–111. Available at: <http://dx.doi.org/10.3917/rpve.531.0087>.

5. Taxing Wages 2015-2016 Special Feature: Taxation and skills. OECD library. Available at:

https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/taxing-wages-2017_tax_wages-2017-en.

6. *Taxation trends in the European Union*. European Commission. Available at: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2018.pdf.

7. *European tax database*. European Commission. Available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxSearch.html.

8. *German income tax*. The Federal Government. Available at: <https://www.make-it-in-germany.com/en/jobs/taxes/income/#income-tax-declaration>

9. Conesa, C. & Krueger, D. (2006). *On the optimal progressivity of the income tax code*. *Journal of Monetary. – Economics*, 53, 1425–1450. Available at: <https://www.sas.upenn.edu/~dkrueger/research/opttaxescfs.pdf>

10. Binaj, A., Binaj, L. & Limaj, I. (2013). *Personal income tax policy analysis: Albania vs. United States International*. *Journal of Economics and Financial Issues*, 3, 1, 42–49. Available at: <https://www.econjournals.com/index.php/ijefi/article/view-File/305/pdf>.

11. Cozmei, C. & Șerban, E. (2014). *A cross-country comparison of the personal income tax systems progressivity*. *Theoretical and Applied Economics*, 21 (11(600)), 57–70. Available at: <http://store.ectap.ro/articole/1034.pdf>.

12. Paturot, D., Mellbye, K. & Brys, B. (2013). *Average personal income tax rate and tax wedge progression in OECD Countries*. *OECD Taxation Working Papers*. OECD Publishing. Paris, 15. Available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5k4c0vhzsq8v-en.pdf?expires=1551031429&id=id&accname=guest&checksum=0ACDFFED535C4FE179321E391AB6C83E>.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2018.